

W. M. Kolasa

Zarys statystyki prasy polskiej 1864-1918 (materiały)

Plan referatu

1. Źródła i analizy
2. Statystyka prasy polskiej przed 1864 rokiem
1501-1729, 1729-1795, 1796-1815,
1815-1831, 1832-1864
3. Statystyka prasy polskiej 1864-1918
 - Uwarunkowania
 - Dynamika, rotacja, żywotność,
 - Geografia
 - Typologia
 - Korelacja (tytuły – nakłady)

Główne analizy statystyczne

1. Czarnowski (1892) / Jarkowski (1928)
2. Zieliński (1935)
3. Dziki (1961)
4. Łojek (1963, 1965)
5. Korczak -> Tomaszewski (1976)
6. Garlicka -> Myśliński (1977)
7. Analizy regionalne (np. Kostecki, Jarowiecki, Myśliński, Jakubek...)

Problemy

1. Spójnych źródeł bibliograficznych
2. Przedmiot statystyki? (prasa czyli co?)
3. Wątpliwości: mutacje, noworoczники, edycje (dzienne), wydawnictwa „seryjne”, kalendarze, jednodniówki... jednostki
4. Kontekst (publiczność czytelnicza)
Potencjalni czytelnicy, nakłady

Główne źródła – ogólne (1501-1918)

Estreicher - Bibliografia polska (1870)+uzup.

Zieliński - Bibliogr. ... zagranicą (1935)

Estreicher 2 - Bibliografia polska, t. 3 (1962)

Łojek - Bibliografia ... 1661-1831 (1965)

Korczak - Bibliografia ... 1832-1864 (1968)

Garlicka - Spis... 1865-1918 (1978)

Bibliogr. hist. Pol. T. 3, wol. 1 (2000) – Z. ros.

Bibliogr. hist. Pol. T. 3, wol. 2 (2010) – Z. pruski

Zawadzki - Gazety ulotne... 1-3 (1977-1990)

Analizy (dawne)

1. Czarnowski (1892) – za Estreicherem i in.
2. Jarkowski (1928 i in.) – za Czarnowskim, Estr. i in.
3. Dziński (1961) – analiza krytyczna

SYLWESTER DZIŃSKI

PRZEGLĄD STATYSTYKI PRASY POLSKIEJ

(do 1918 r.)

LICZBY CHARAKTERYZUJĄCE rozwój naszego piśmiennictwa periodycznego są ciekawe zarówno dla ekonomisty, socjologa kultury, jak i historyka prasy. Prasa polska nie doczekała się niestety studium statystycznego, ilustrującego jej rozwój ilościowy. Szereg przyczynków nie tworzy całkowitego obrazu. Nic więc

Statystyka 1501-1729

Analizy własne

Źródła:

- Zawadzki (1977-1990)
- Cyfrowa Biblioteka Druków Ulotnych ... - 2010 poz.

Cyfrowa Biblioteka Druków Ulotnych

Polskich i Polski Dotyczących z XVI, XVII i XVIII Wieku

[Strona główna](#) | [Ustaw język](#) | [O repozytorium](#) | [Przeglądaj wg roku wydania](#) | [Wg języka](#) | [Wg miejsca wydania](#) | [Wg tytułu](#) | [Wg numeru](#)

[Zaloguj](#) | [Utwórz konto](#)

[Ostatnie zmiany](#)

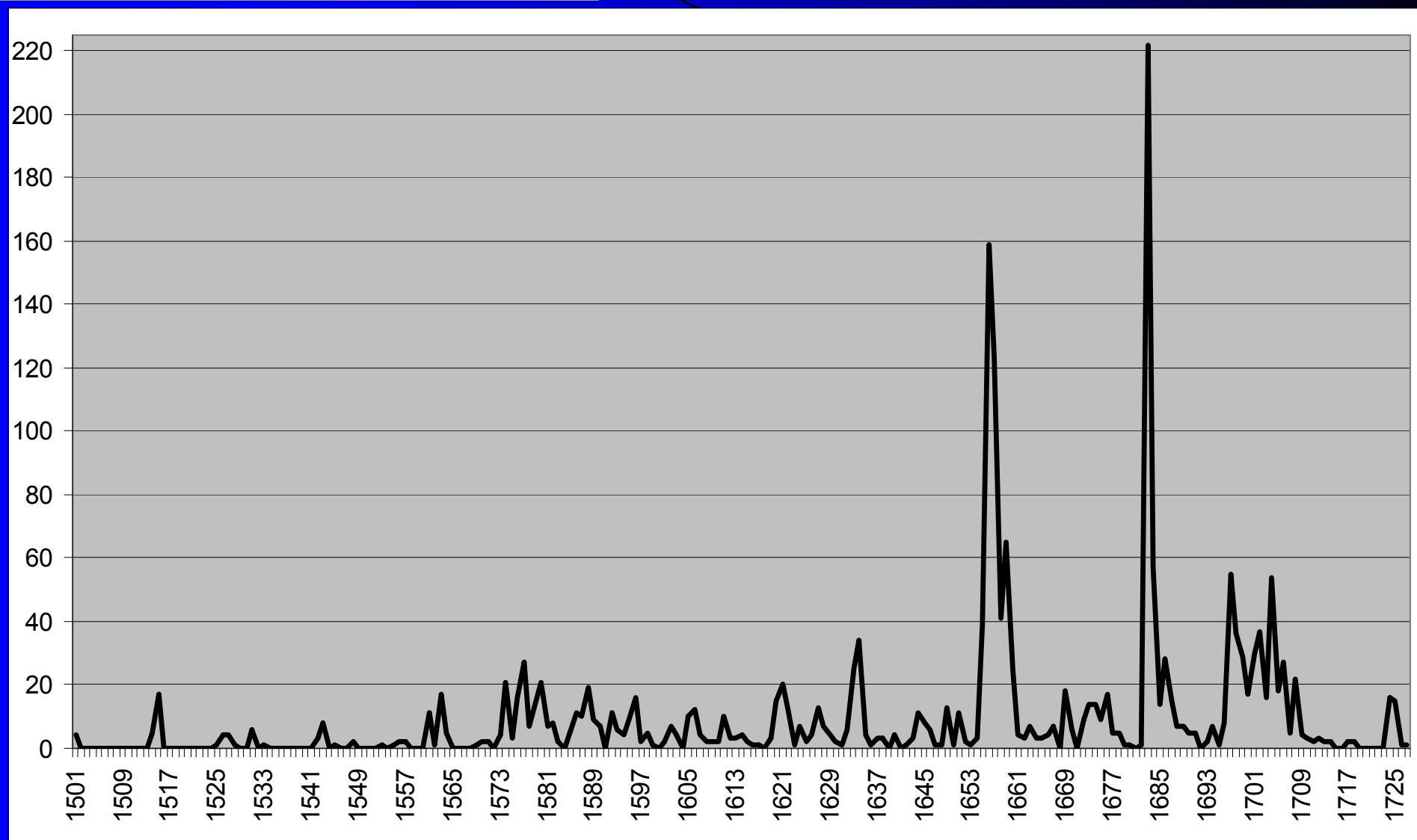
Wyświetla obiekty zmienione w repozytorium w ciągu ostatniego tygodnia.

[Wyszukiwanie zaawansowane](#)

Umożliwia wyszukiwanie obiektów z uwzględnieniem złożonych kryteriów. Proste wyszukiwanie można uruchomić używając pola tekstowego w prawym górnym rogu strony.

[Przeglądanie repozytorium](#)

Prasa polska 1501-1729

Geografia – 1501-1729

Tab. 6, Gazety ulotne i seryjne 1501-1729 – geografia wydawnicza

<i>Grupa</i>	<i>Miasto</i>	<i>Znane</i>	<i>Domniemane</i>	<i>Razem</i>
Polska	Gdańsk	34	200	234
	Kraków	178	16	194
	Warszawa	18	16	34
	Elbląg	4	7	11
	Poznań	5	4	9
	Toruń	5	1	6
	Inne miasta	8	3	11
	Razem	252	247	499
Zagranica				678
Nie ustalono miejsca				833
Razem				2010

Uwagi: jednostka opisu (edycja, zeszyt),
problem periodyków gdańskich!
„Merkuriusz”, „Poczta Królewiecka”

Statystyka 1729-1831

Bibliografia: Łojek (1965) – 370 poz.

Analiza: Łojek (1965), Łojek (1966)

Korekty:

-- Hombek (2002)

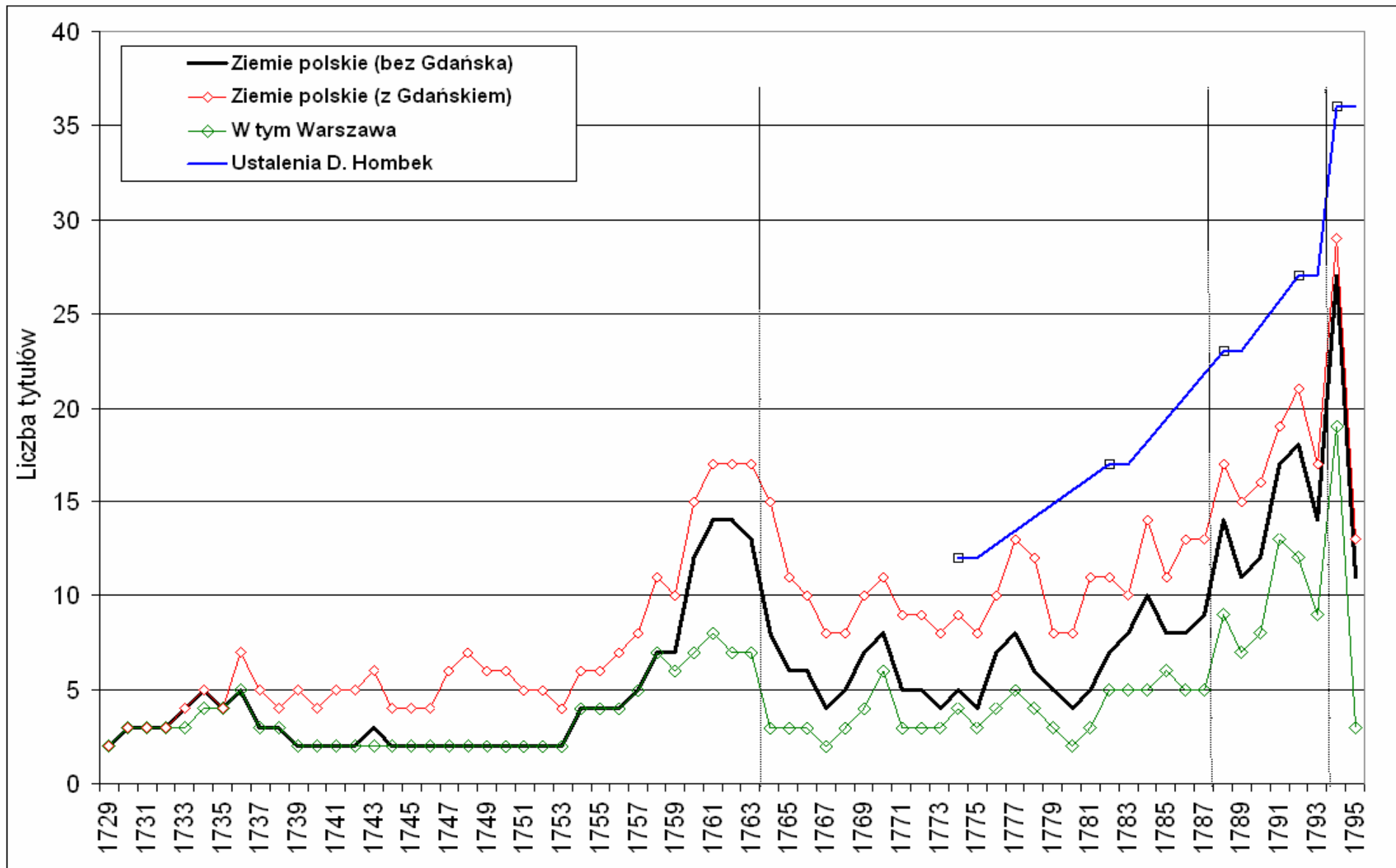
-- Ossowski (2004)

JERZY ŁOJEK

STATYSTYKA PRASY POLSKIEJ OKRESU 1661—1831

Wszelkie próby statystycznego zanalizowania historii prasy w Polsce z natury rzeczy musiały być poprzedzone opracowaniem bibliografii, która by — przynajmniej w założeniu — objęła wszystkie tytuły gazet i czasopism ukazujących się na ziemiach polskich w okresie interesującym badacza podejmującego statystyczną analizę. W roku 1870 ukazał się pierwszy tom *Bibliografii polskiej* Karola Estreichera, zawierający m. in. alfabetyczny spis wszystkich czasopism polskich; w roku następ-

Prasa polska 1729-1795

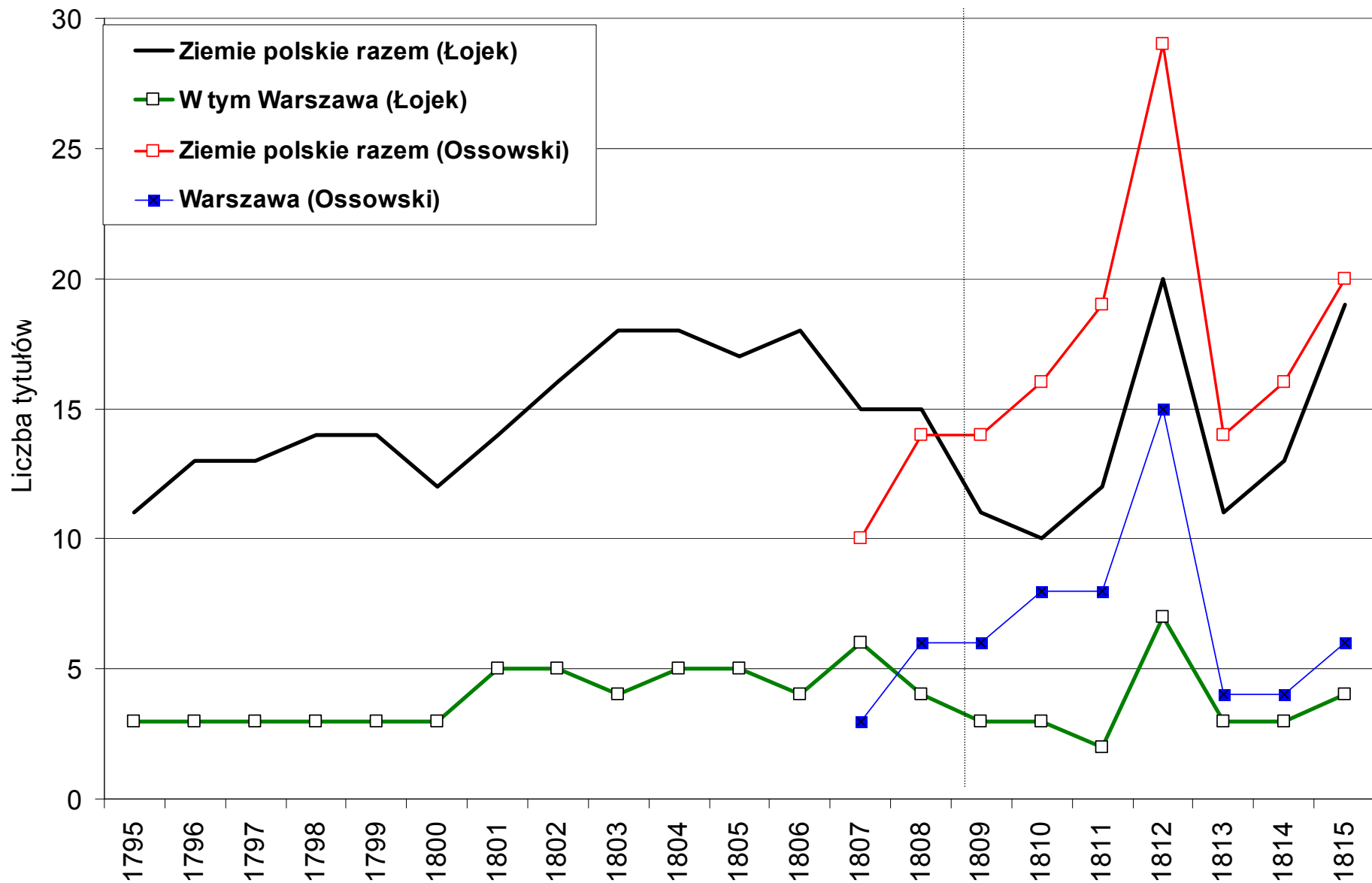
Geografia XVIII w.

Tab. 7, Geografia prasy polskiej 1701-1800³¹⁷

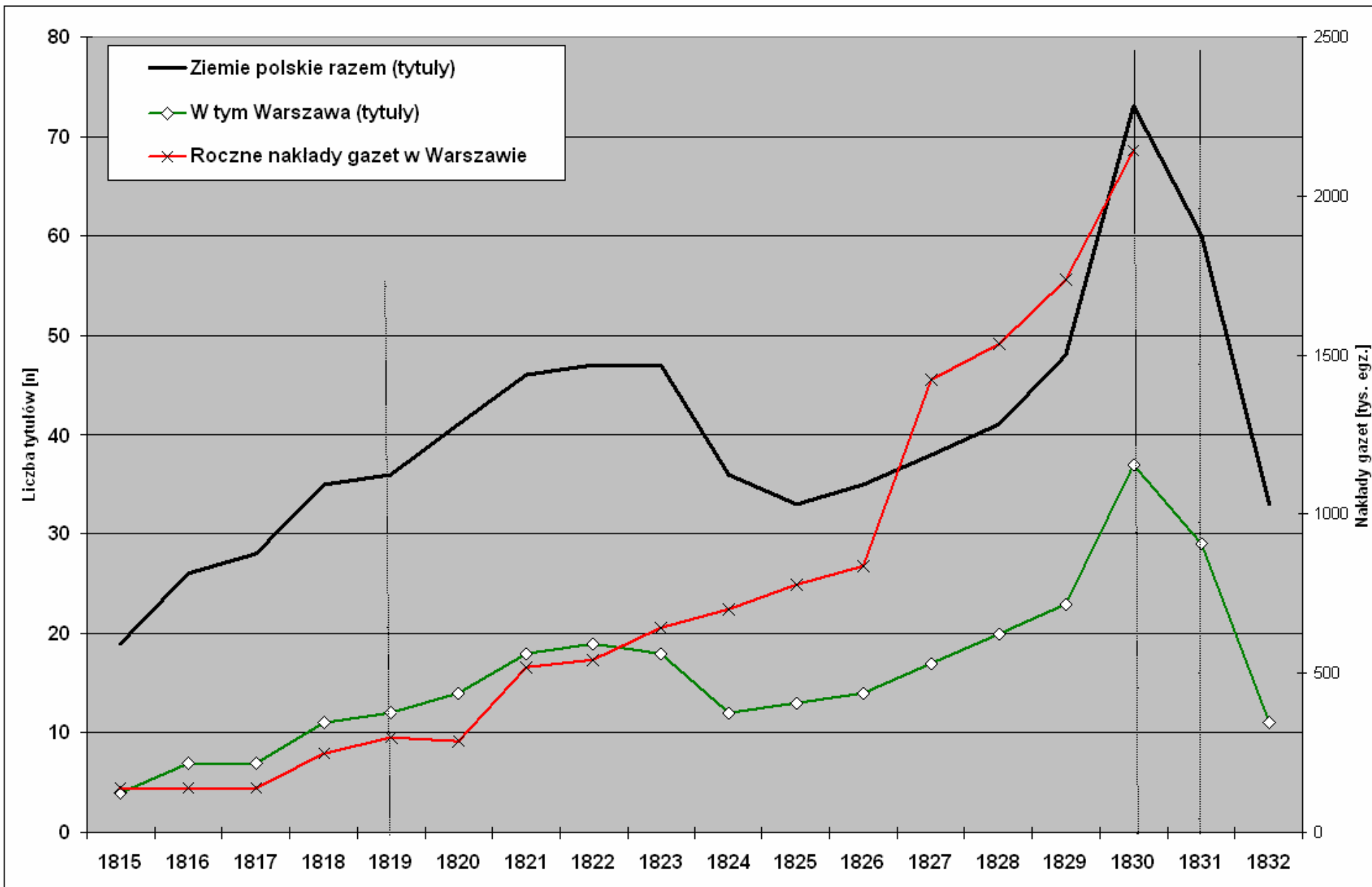
<i>Miasto</i>	<i>Liczba tytułów</i>		
	<i>Wg Hombek</i>	<i>Wg Łojka</i>	<i>Różnica</i>
Warszawa	105	86	19
Gdańsk	34	0	34
Lwów	12	10	2
Toruń	11	6	5
Kraków	9	6	3
Wilno	7	6	1
Grodno	5	4	1
Elbląg	4	0	4
Poznań	4	4	0
Inne	11	4	7
	202	126	76*

*Wraz z opisami wielokrotnie zarejestrowanymi przez J. Łojka

Prasa polska 1796-1815

Prasa polska 1815-1831

Publiczność czytelnicza

Łojek (1963)

W latach 1780-1793 - prawdopodobnie czytelnikami było 196 tys. osób, czyli 2,25% populacji.

Średnie nakłady roczne: 133-353 tys. egz.

Średnio po 1-3 egz. rocznie na 1 czytelnika

Spór: Łojek - Szczepaniec

Łojek (1966)

Rok 1827 – W Warszawie prawdopodobnie gazety czyta ok. 40 tys. osób, nakł. roczny – 1422 tys.

Średnio po 35 egz. rocznie na 1 czytelnika

Statystyka 1832-1864

Bibliografia: Korczak (1965) – 476 poz.

Analiza własna

Fragmentarycznie (Tomaszewski)

Rynek prasowy Królestwa (1832 - 1864)

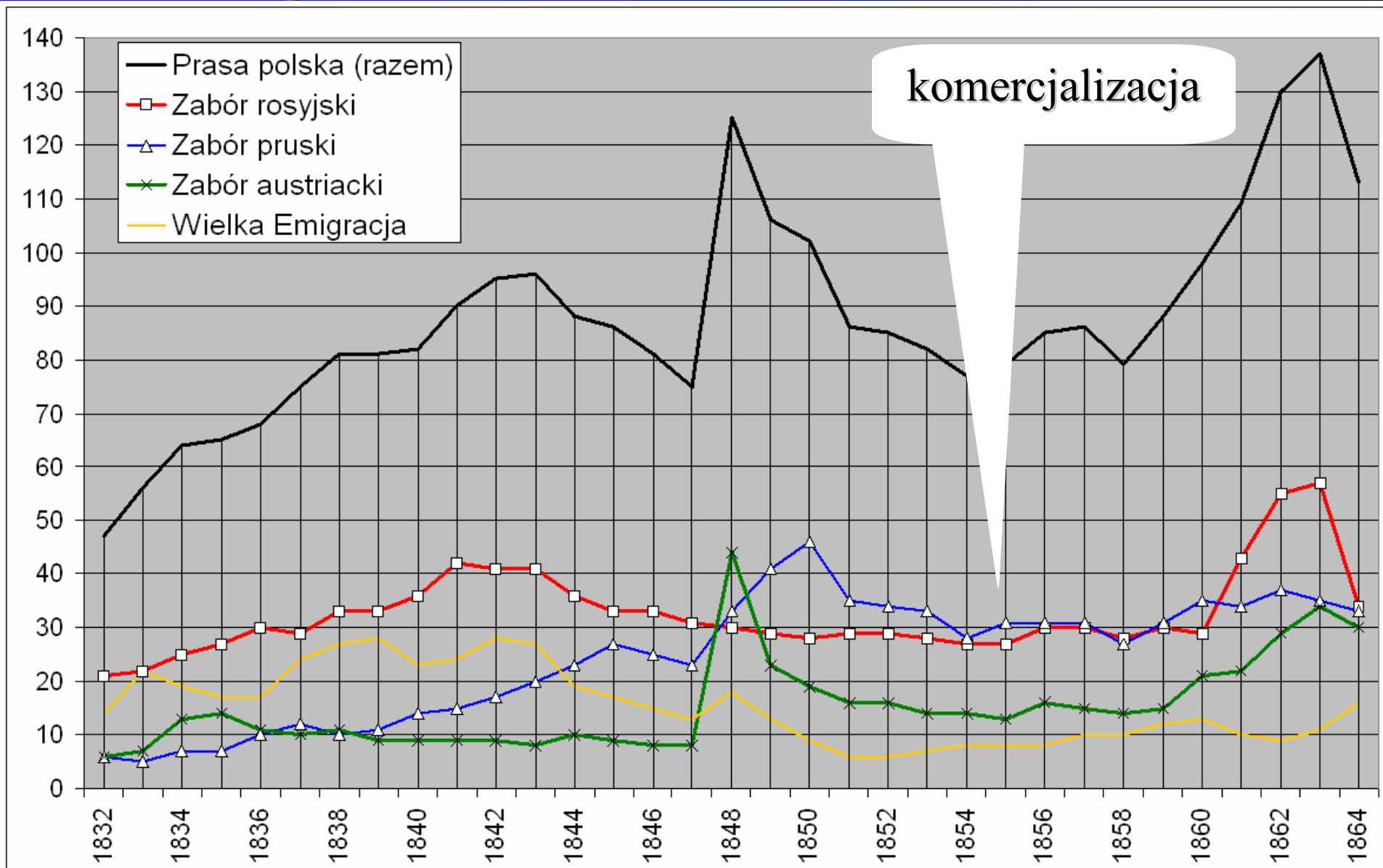
111

Tabela 2

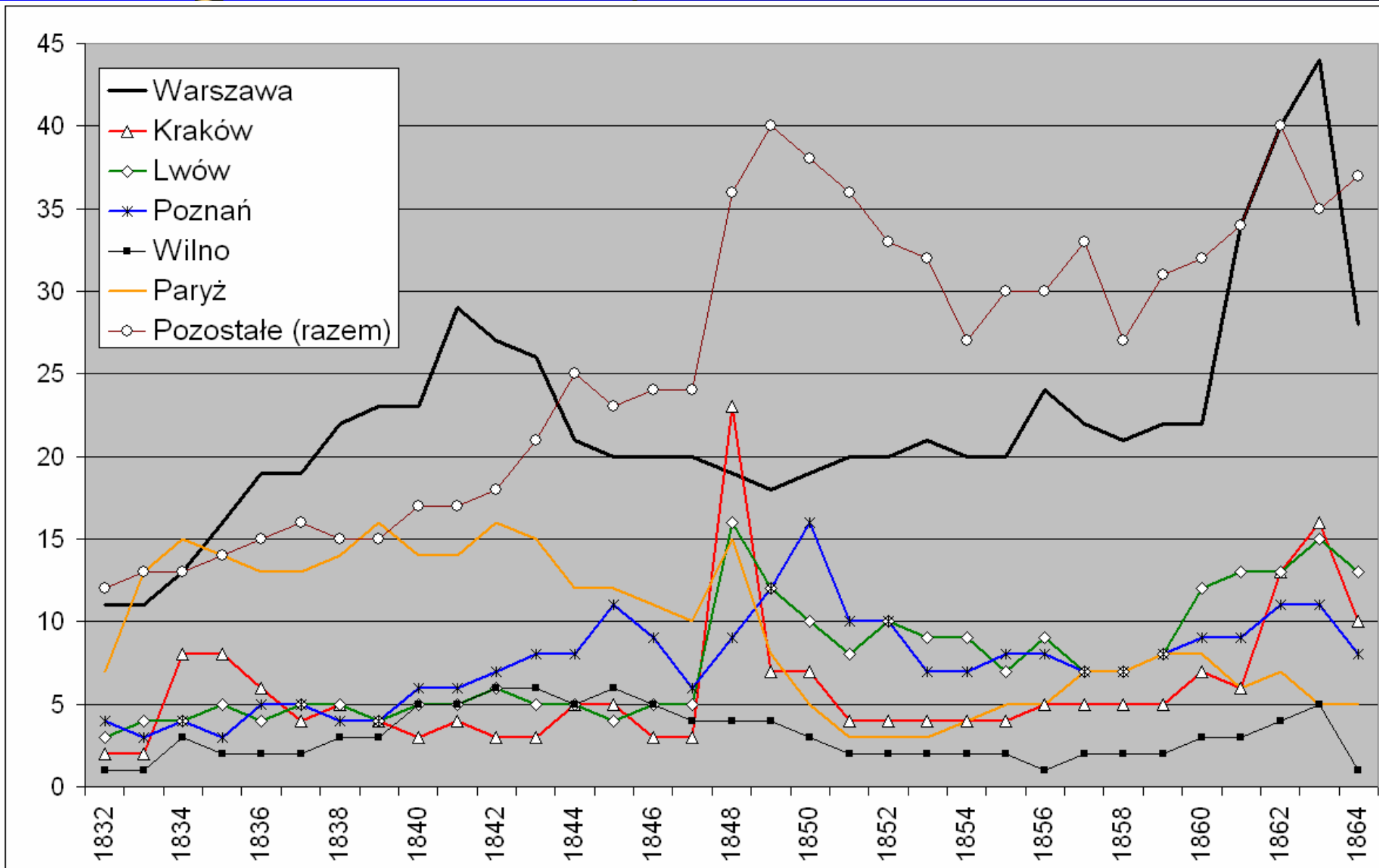
Liczba tytułów prasowych na ziemiach polskich w latach 1832 - 1864

Rok	Ogółem	Królestwo Polskie	Ziemie lit.-rus. i Petersburg	Królestwo Polskie	
				Warszawa	provincia
1832	21	18	3	11	7
1833	22	18	4	11	7
1834	25	20	5	13	7
1835	27	23	4	16	7
1836	30	26	4	19	7
1837	29	26	3	19	7
1838	33	30	3	23	7
1839	33	29	4	23	6

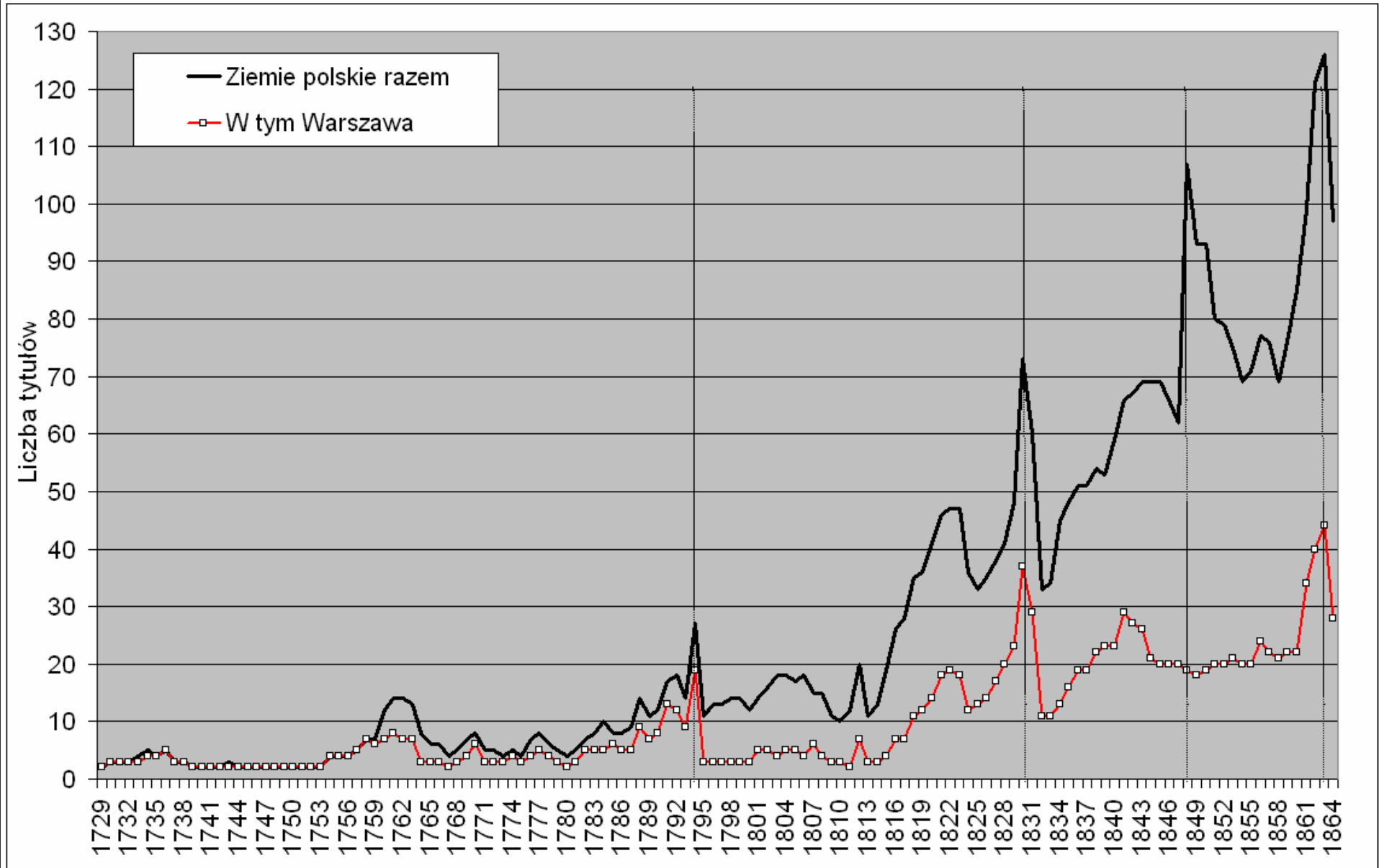
Prasa polska 1832-1864

Geografia 1832-1864

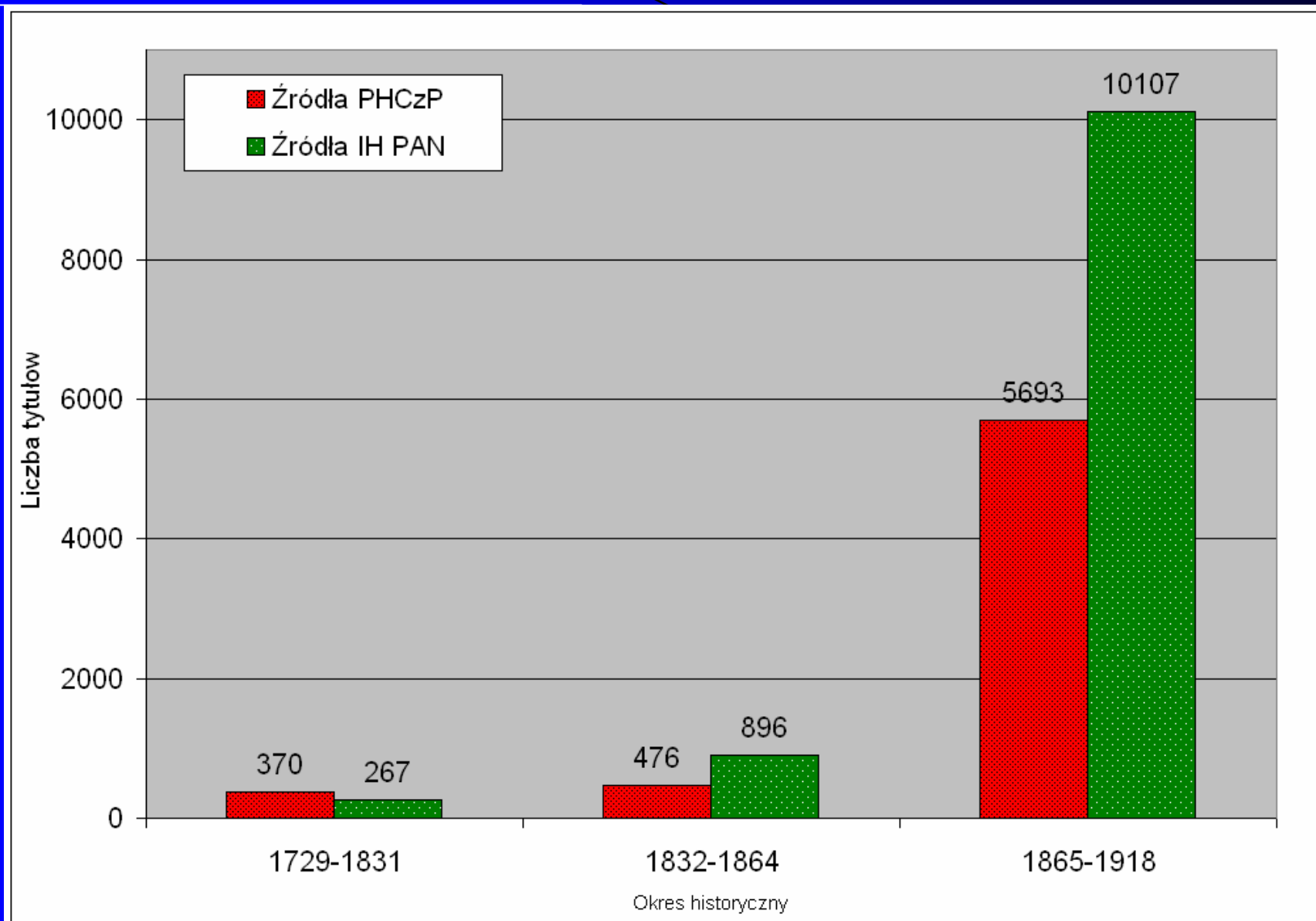
Prasa polska 1729-1864

Cześć 3

1. Źródła i analizy
2. Statystyka prasy polskiej 1501-1864
1501-1729, 1729-1795, 1796-1815,
1815-1831, 1832-1864
3. Statystyka prasy polskiej 1864-1918
 - Uwarunkowania
 - Dynamika, rotacja, żywotność,
 - Geografia
 - Typologia

Prasa polska przed i po 1864

Uwarunkowania 1864-1918

	Zabór ros.	Zabór austr.	Zabór pruski
Polityczne	--	+++	--
Prawnoprasowe	- (+1905)	+ 1867	+ 1874
Praktyka adm.	-- (K)	+++	-- (sądy)
Publiczność czytelnicza	++	-	+++
Urbanizacja	++	-	+++
Techniczne	+/-	+/-	+/-
Instytucje	+	+++	++

Globalne przemiany cywilizacyjne w II poł. XIX w.

Problem niepełnej struktury społecznej: Śląsk, Prusy zach., wsch.,
ziemie zabrane. Polaryzacja etniczna: np. Galicja wschodnia

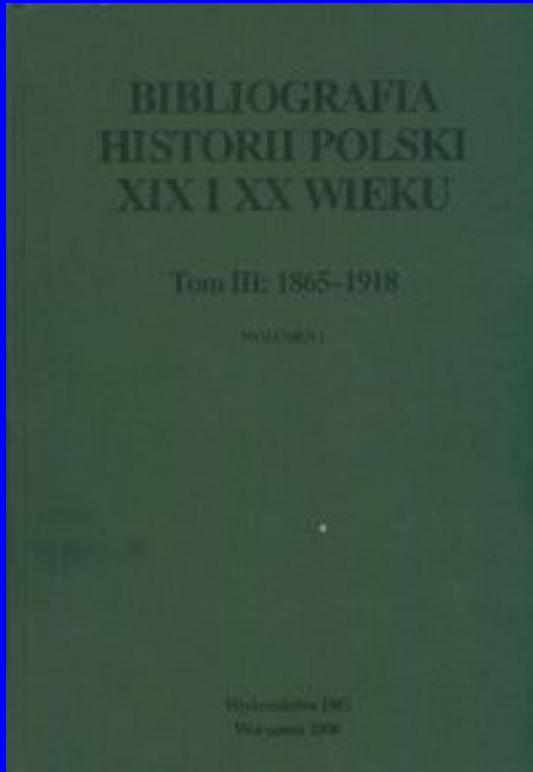
Potencjalni czytelnicy 1897

Tab. 1, Ludność na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w 1897 roku i wskaźnik jej czytelnictwa

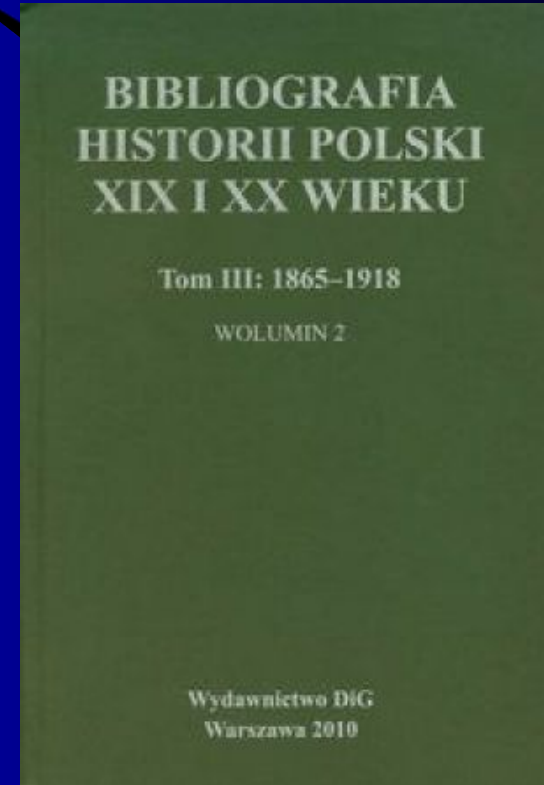
	Zabór rosyjski			Zabór austriacki		Zabór pruski			Razem
	Królestwo Polskie	Litwa, Białoruś	Ruś	Galicja	Śląsk Cieszyński	Wielkie Ks. Poznańskie, Prusy Zach.	Śląsk rej. opolska	Prusy Wschodnie	
Liczba mieszkańców [tys.]	9402	10064	9566	7047	434	3365	1772	2006	43656
	29032			7481		7143			
Odsetek ludności polskiej [%%]	73,8	11,5	11,5	46,5	60,7	46,4	24,5	13,9	
Liczba ludności polskiej [tys.]	6938	1157	1100	3276	263	1561	434	278	15007
	9195			3539		2273			
Odsetek umiejących czytać [%%]	30,5	26,5	16,9	41,3	66,3	95,0	99,0	<u>b.d.</u>	
Liczba umiejących czytać (potencjalnych czytelników) [tys.]	2116	306	185	1353	174	1483	429	<u>b.d.</u>	6046
	2607			1527		1912			

Źródła obliczeń

Zabór rosyjski

Zabór pruski

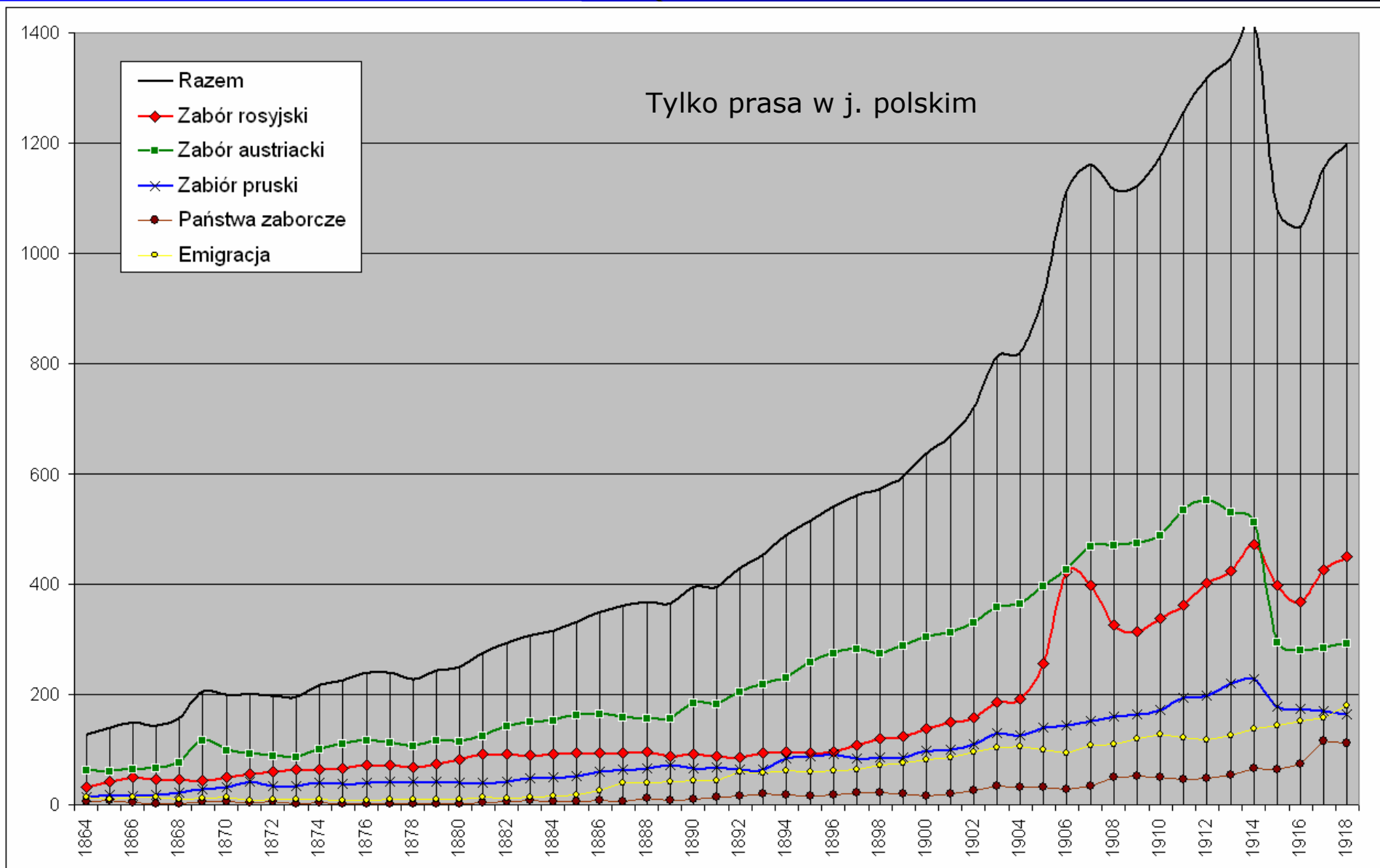
Galicja - inne

Prasa polska 1864-1918

Język	Polska			Państwa zaborcze			Emigracja	Razem
	Zabór rosyjski	Zabór austriacki*	Zabór Pruski	Rosja	Austria	Niemcy		
Polski	2018	2323	613	197	49	125	561	5886
	4954			371				
Żydowski**	231	52 (z)	2	0	0	0	0	285 (n)
Inne języki	393	226 (z)	b.d.	1	b.d.	b.d.	56	686 (n)
Razem	2642	2601	618	198	56	125	617	6857 (n)
	5861			379				
Źródła danych	A	C, D, E, F	B	A	G	B	G	
Garlicka***	2419	1966	580	540			-	5600
	4965							
Objaśnienia: * razem ze Śląskiem Cieszyńskim; ** razem z j. hebrajskim, *** A. Garlicka: <i>Spis tytułów prasy polskiej 1865-1918</i> . Warszawa 1978; (z) – dane zaniżone; (n) – dane niepewne lub zaniżone. Źródła danych: A, B, C, D, E, F, G – zob. przyp. 16								

A, B: BHP t. 3, G – Zieliński, C-F: Jarowiecki, Jakubek, Garlicka, CKCzP inne.

Dynamika rynku 1864-1918

Rotacja na rynku 1984-1918

Tylko prasa w j. polskim

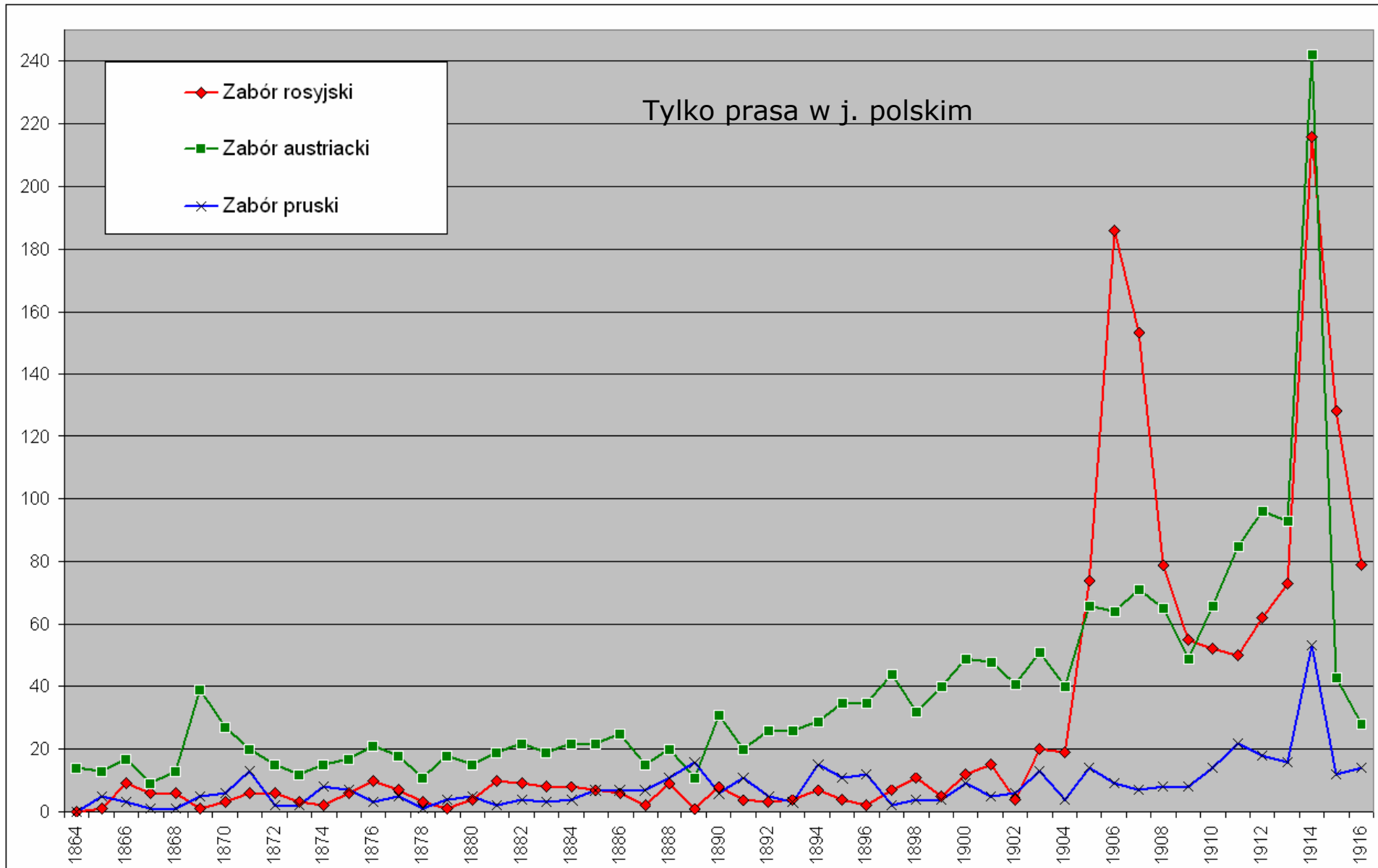
	Zabór rosyjski		Zabór austriacki*		Zabór Pruski		Razem	
	Tytuły	%%	Tytuły	%%	Tytuły	%%	Tytuły	%%
Stan w 1864 r.	31	1,54	63	2,71	14	2,28	108	2,18
Nowe	1987	98,46	2260	97,29	599	97,72	4846	97,82
Zlikwidowane	1568	77,70	2029	87,34	449	73,25	4046	81,67
Stan w 1918 r.	450	22,30	294	12,66	164	26,75	908	18,33
Istniejące 1864-1918	2018	100,00	2323	100,00	613	100,00	4954	100,00

Obliczenia własne; * razem ze Śląskiem Cieszyńskim

Zmiana 1918/1864 - $908/108 = +804\%$

Odsetek likwidacji: 73,2% z. pruski ... 87,3% z. austriacki

Pisma likwidowane 1864-1918

Trwałość prasy 1864-1918

	Do 1 roku		2 lata		3-5 lat		6-10 lat		11 i dłużej		Razem
	N	%%	N	%%	N	%%	N	%%	N	%%	N
Zabór rosyjski	890	44,1	408	20,2	363	17,9	178	8,8	179	8,8	2018
Zabór austriacki	913	39,3	402	17,3	397	17,0	279	12,0	332	14,2	2323
Zabór pruski	158	25,7	93	15,1	129	21,0	78	12,7	155	25,2	613
Razem	1961	39,5	903	18,2	889	17,9	535	10,7	666	13,4	4954

Tylko prasa w j. polskim

Geografia prasy 1864-1918

Zabór rosyjski		Zabór austriacki*		Zabór pruski		Emigracja i państwa zaborcze	
Miasto	Tyt.	Miasto	Tyt.	Miasto	Tyt.	Miasto	Tyt.
Warszawa	1287	Lwów	953	Poznań	249	Chicago	95
Wilno	110	Kraków	919	Bytom	31	Petersburg	62
Łódź	86	Tarnów	52	Katowice	30	Kijów	57
Lublin	81	Przemyśl	48	Toruń	25	Paryż	44
Płock	44	Stanisławów	40	Grudziądz	22	New York	42
Radom	34	Cieszyn	39	Opole	22	Wiedeń	41
Piotrków	33	Biała	31	Królewska H.	19	Berlin	40
Częstochow.	32	Kołomyja	26	Bydgoszcz	16	Milwaukee	33
Włocławek	32	Nowy Sącz	26	Gdańsk	15	Moskwa	30
Kielce	28	Rzeszów	25	Pelplin	15	Bochum	29
Sosnowiec	22	Jarosław	20	Mikołów	13	Buffalo	26
Mińsk	15	Drohobycz	17	Wrocław	13	Detroit	22
Sandomierz	13	Zakopane	16	Chełmno	10	Londyn	20
Kalisz	12	Tarnopol	11	Racibórz	10	Kurytyba	18
Dąbrowa G.	10	Sambor	10	Razem	490	Baltimore	16
Łomża	10	Razem	2233			Razem	575
Razem	1849						
Pozostałe 66 miast	169	Pozostałe 31 miast	90	Pozostałe 47 miast	123	Pozostałe 142 miast	357
Razem	2018	Razem	2323	Razem	613	Razem	932

Zamiast typologii

Tab. 5, Prasa w języku polskim 1864-1918 według częstotliwości

	Zabór rosyjski		Zabór austriacki		Zabór pruski	
	Liczba tyt.	%%	Liczba tyt.	%%	Liczba tyt.	%%
Dzienniki (2-7 x tyg.)	224	11,10	141	6,07	100	16,31
Tygodniki/dwutyg.	692	34,29	953	41,02	264	43,07
Inne	1102	54,61	1229	52,91	249	40,62
Razem	2018	100,00	2323	100,00	613	100,00

Tendencje:

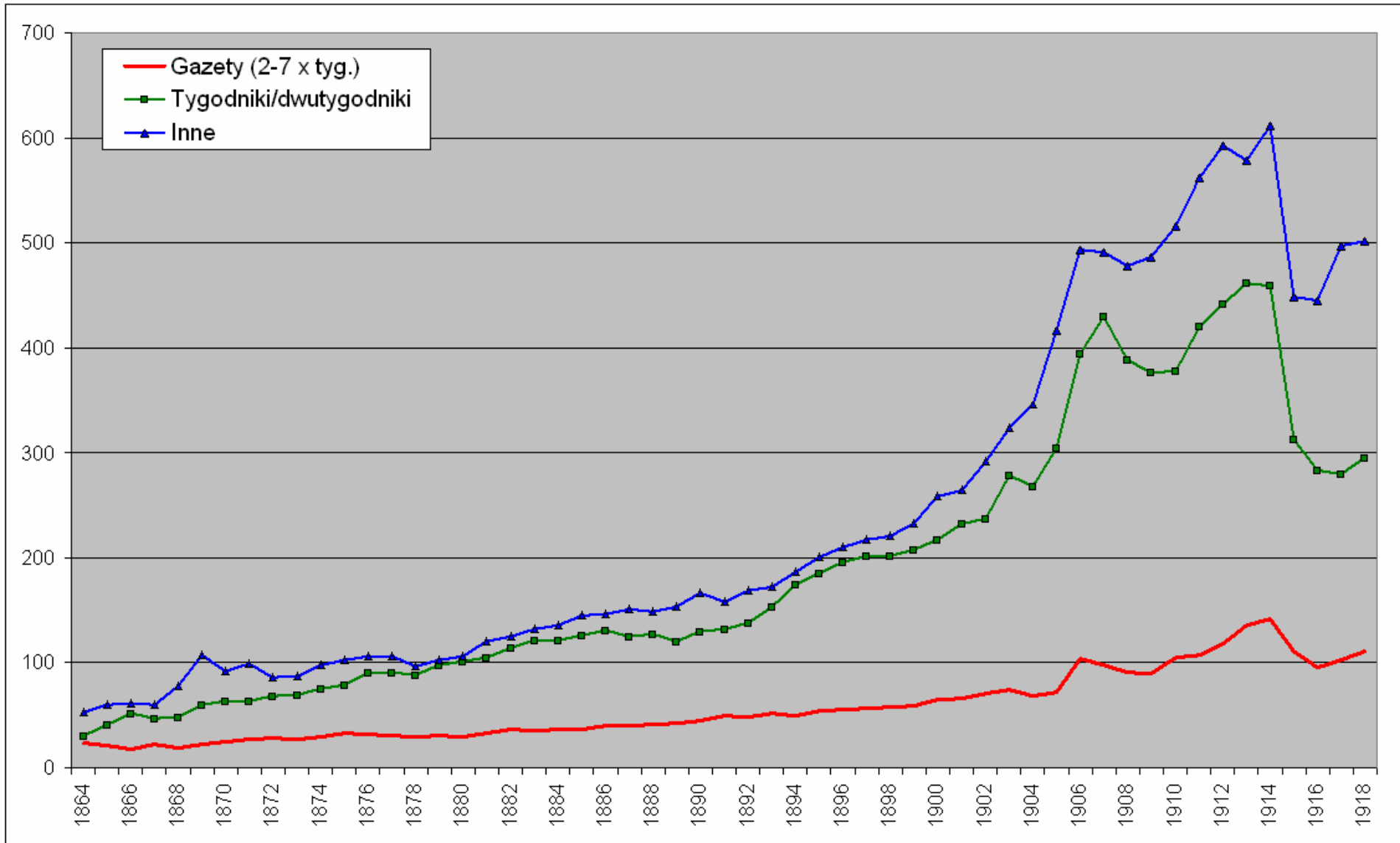
prasa polityczna (socjaliści, ludowcy, narodowcy)*

pisma ludowe, pierwsze masowe,

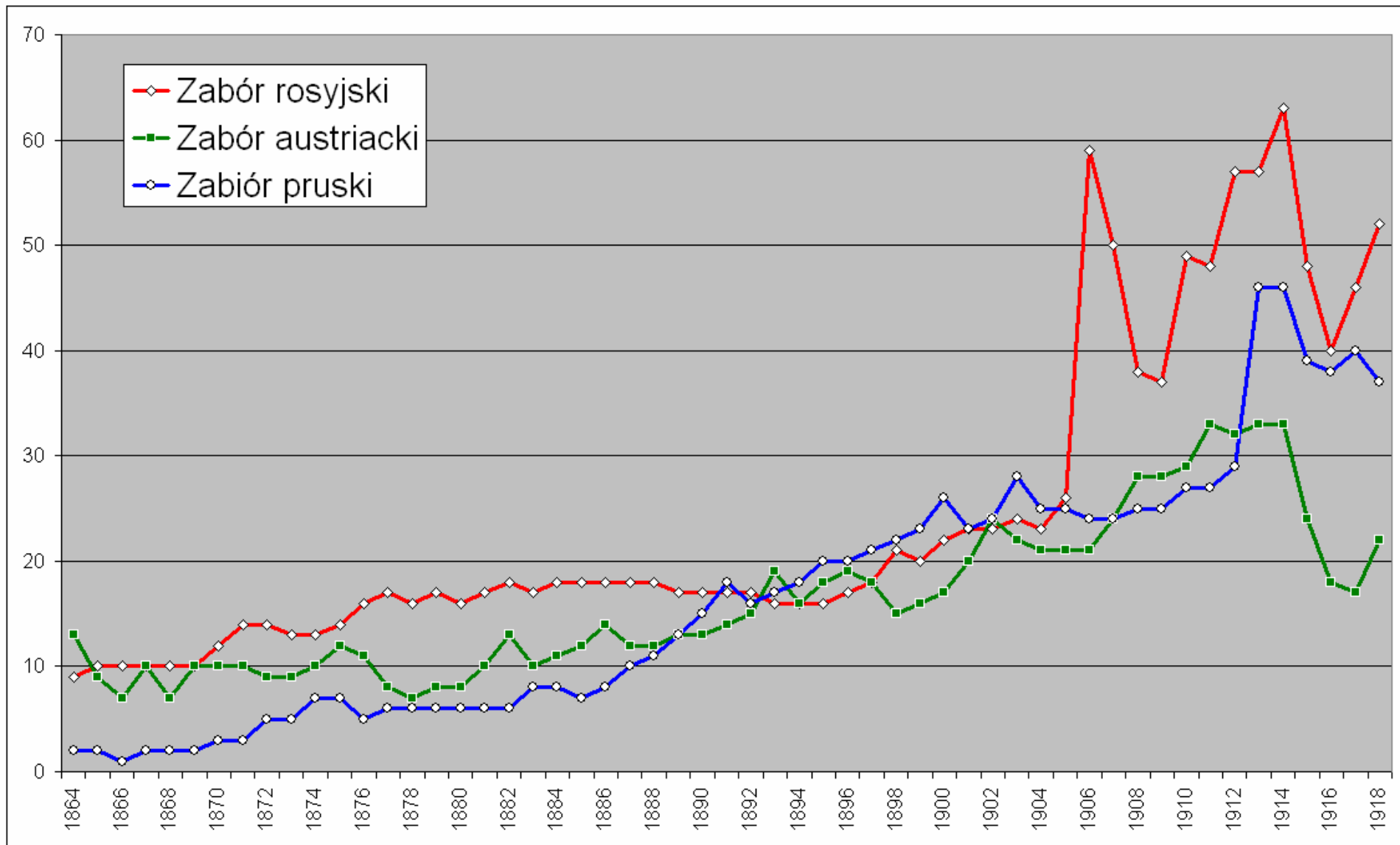
Inne: naukowe, satyryczne, kobiece ...

* Specyfika zaboru pruskiego

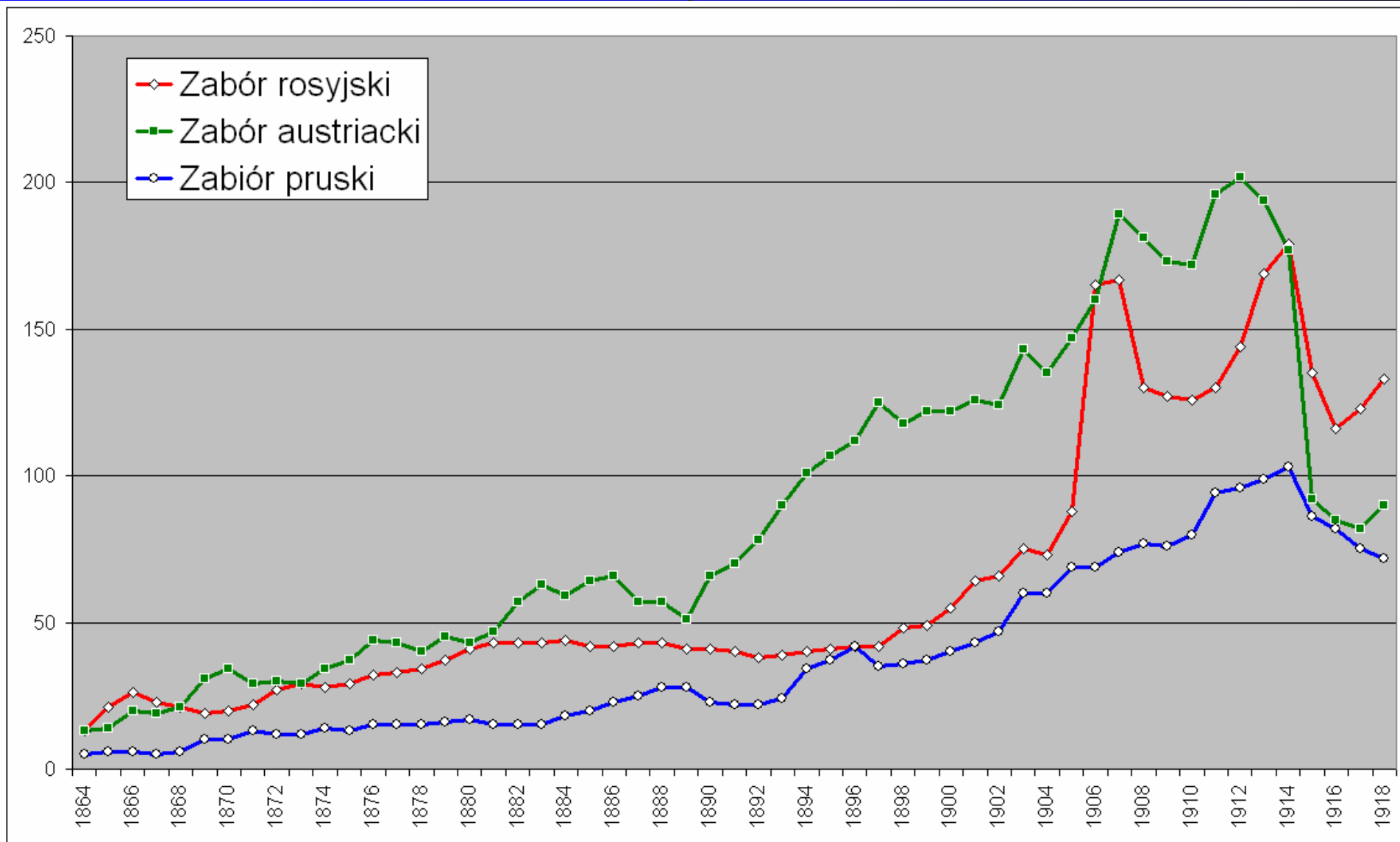
Prasa wg częstotl. (dynamika)

Gazety (2-7) wg zaborów

Tygodniki wg zaborów

Tytuły a nakłady

Przeliczenia własne na bazie danych Jerzego Myślińskiego

Nakłady prasy społeczno-politycznej w Galicji w latach 1881-1913. Cz. 1 / Jerzy Myśliński // Rocz. Hist. Czas. Pol. - 1965, z. 1, s. 115-133

JERZY MYŚLIŃSKI

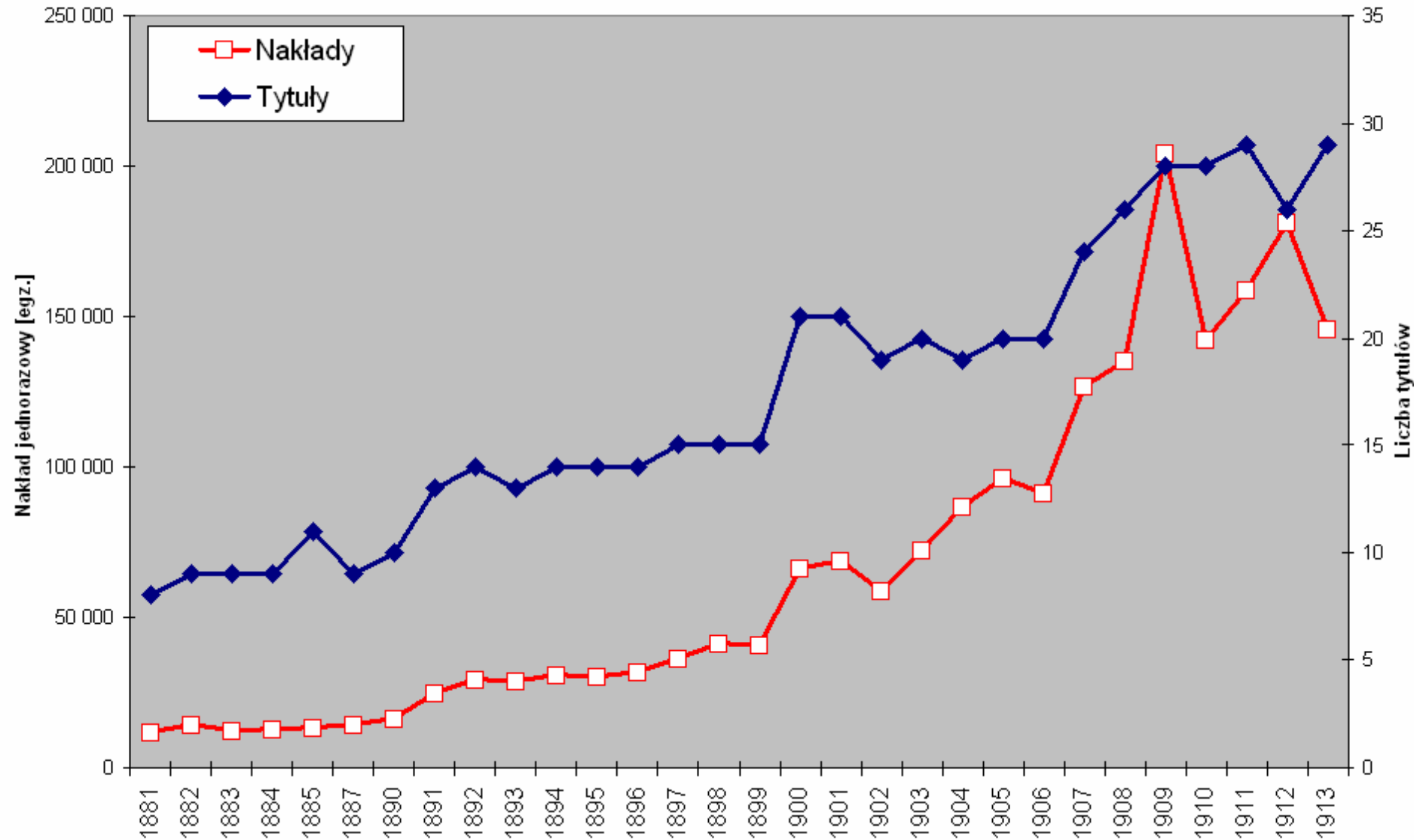
NAKLADY PRASY SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ W GALICJI W LATACH 1881—1913

CZĘŚĆ PIERWSZA ¹

Rozważania nad oddziaływaniem prasy społeczno-politycznej na jej odbiorców — czytelników, kształtowanie opinii publicznej przez ten rodzaj prasy muszą niewątpliwie rozpoczynać się od studiów nad rozprzestrzenieniem się tej prasy. Po prostu istnieje konieczność ustalenia liczby czytelników, choćby tylko przybliżonej, aby następnie móc wy-

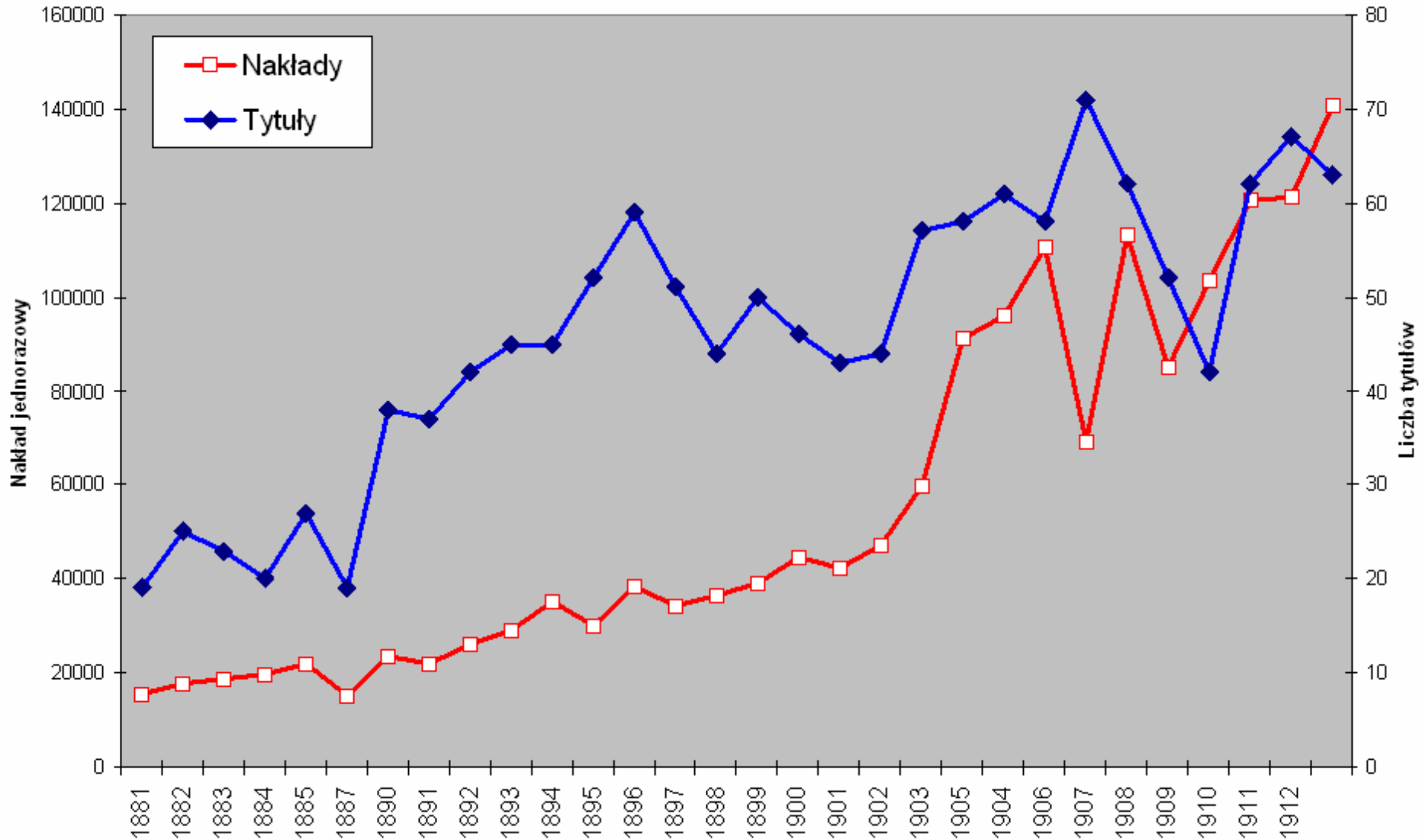
Gazety (tytuły a nakłady)

Gazety wydawane w Galicji 1881-1913

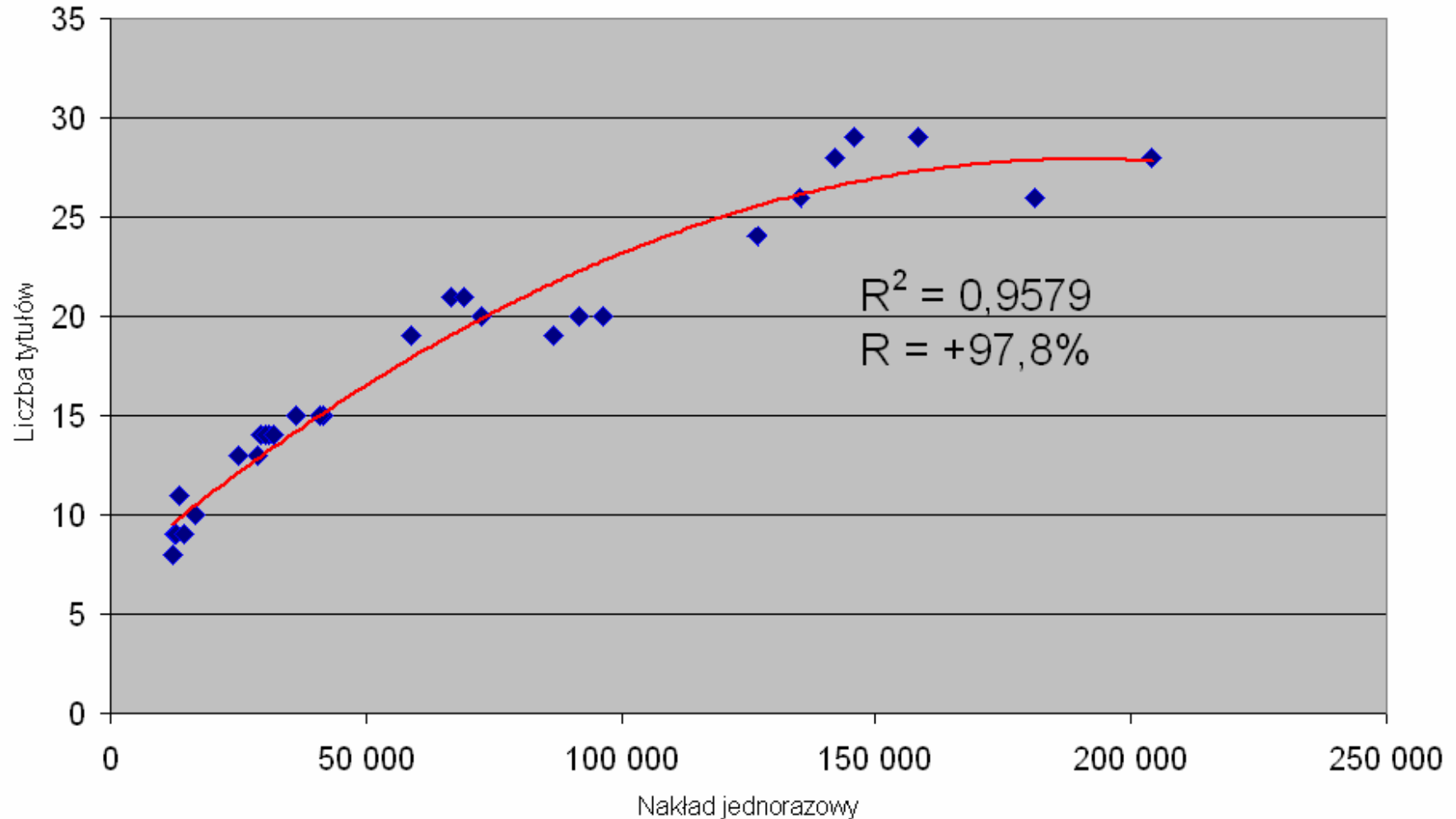
Tygodniki (tytuły a nakłady)

Tygodniki i dwutygodniki wydawane w Galicji 1881-1913

Korelacja (tytuły-nakłady)

Korelacja (liczba tytułów a nakład jednorazowy)
(gazety wydawane w Galicji 1881-1913)

Dziękuję